

**ČINNOST ZNALCŮ PODLE
OBCHODNĚPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ
PO NABYTÍ ÚČINNOSTI ZÁKONA
č. 125/2008 Sb.**EXPERTS WORKING UNDER THE COMMERCIAL LAW AFTER THE
TAKE EFFECT OF ACT NO. 125/2008 COLL.

ANOTACE: V příspěvku jsou shrnuty změny, které pro činnost znalců přináší ustanovení nového zákona č. 125/2008 Sb., o přeměněch obchodních společností a družstev.

ABSTRACT: There are summarized the changes in the paper, which are for experts activity in the new act no. 125/2008 coll. about commercial companies and cooperatives transformations.

Dnem 1. 7. 2008 nabyl účinnosti zcela nový právní předpis – zákon č. 125/2008 Sb., o přeměněch obchodních společností a družstev, který se ve značné míře týká činnosti znalců, prováděné dosud podle zákona č. 513/1991 Sb. (obchodního zákoníku) ve znění pozdějších předpisů. S ohledem na přechodná ustanovení uvedeného zákona se po jistou dobu v oblasti znalecké činnosti obchodněprávní povahy uplatní souběžně dvě rozdílné právní úpravy.

V obchodním zákoníku (dále „OBZ“) byla dosud znalecká činnost ve věcech upravených tímto zákonem vymezena v ustanovení § 59 odst. 3 a 4 OBZ, týkajícím se nepeněžitých vkladů společníků obchodních společností, dále pak v ustanoveních o přeměněch společností zařazených jednak do obecné části úpravy obchodních společností a družstev v §§ 69 až § 69h OBZ, jednak do částí upravujících jednotlivé typy obchodních společností (zejména v ustanoveních §§ 220a – 220zc o přeměněch akciových společností, na která úprava ostatních typů obchodních společností odkazovala výslovně anebo podle principu přiměřenosti včetně působnosti znalců).

Podle výše citovaného ustanovení § 59 odst. 3 OBZ znalec musí být povolán v případě, že mají být na základní kapitál společností s ručením omezeným anebo akciových společností (souhrnně kapitálových společností) složeny nepeněžitě vklady. Jejich hodnotu je třeba stanovit podle posudku zpracovaného znalcem nezávislým na společností, jmenovaným za tím účelem soudem. Předmětné ustanovení obsahuje i procesní úpravu a stanoví místní a věcnou příslušnost soudu, vymezuje účastníky tohoto specifického typu soudního řízení a stanoví povinnost soudu rozhodnout do 15 dnů od podání návrhu na jmenování. Podle ustanovení § 59 odst. 3 OBZ se lze domáhat naopak i odvolání znalce jmenovaného soudem a subsidiárně pak určení výše odměny znalce za zpracování posudku, jestliže ji nelze určit na základě dohody.

Pro případ, že znalec stanovil hodnotu nepeněžitých vkladů (vkladů) teprve zakládané společnosti, která však z nějakého důvodu nakonec nevznikne (a nezíská tak právní subjektivitu), stanoví předmětné ustanovení OBZ povinnost zaplatit odměnu znalce za zpracování posudku společně a nerozdílně všem zakladatelům, tzn., že znalec může zaplacení požadovat od kteréhokoli z nich až do úplné výše.

Ustanovení § 59 odst. 4 pak upravuje náležitosti posudku znalce. Je zřejmé, že posudek je nutno podat v písemné formě, musí obsahovat popis nepeněžitých vkladů, definici znalcem užitých způsobů ocenění vkladu, údaj o tom, zda hodnota nepeněžitých vkladů, ke kterým vedou použité způsoby ocenění, odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií, které mají být vydány jako protiplatek za tento nepeněžitý vklad (u akciových společností) anebo částce, která se má započítávat na vklad do základního kapitálu společnosti s ručením omezeným.

Podle ustanovení o přeměněch společností byl znalec nezbytný k podání posudku o ocenění jmění při fúzi kapitálových společností splynutím, při fúzi sloučením, měly-li být vydány nástupnickou společností nové akcie (vzniknout nové obchodní podíly), při rozdělení kapitálových společností a změně právní formy na kapitálovou společnost, přičemž pro způsob určení znalce a obsah posudku se užilo ustanovení § 59 odst. 3 a 4 obdobně. Dalšími činnostmi znalců jmenovaných s použitím ustanovení § 59 odst. 3 OBZ podle ustanovení o přeměněch společností bylo zpracování znalecké zprávy o fúzi podle § 220c OBZ (za každou zúčastněnou společnost jedním znalcem anebo za všechny společně dvěma znalci), případně zpracování znalecké zprávy o rozdělení podle § 220s dvěma znalci při nerovnoměrném výměnném poměru (ve formě společného znaleckého posudku), dále např. vypracování posudku stanovujícího výši přiměřeného vypořádání pro menšinu

společníky při zrušení kapitálové společnosti s převodem jmění na hlavního společníka (§§ 220p odst. 2, ev. 153c odst. 1 OBZ) atp.

Dnem 1. 7. 2008 byla veškerá úprava přeměn společností obsažená v OBZ vypuštěna a přesunuta do v úvodu citovaného zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále „ZOP“) jakožto nového předpisu. Jediným ustanovením týkajícím se znaleců v OBZ tak zůstal výše zmiňovaný § 59 odst. 3 a 4, a to toliko již ve vztahu k úpravě náležitostí jmenování znalce a obsahu posudku při stanovení hodnoty nepeněžitých vkladů do základního kapitálu a. s. anebo s. r. o.

ZOP, vyhlášený ve Sbírce zákonů 16. 4. 2008, zachovává nutnost jmenování znalce soudem pro podávání posudků a přináší vlastní, na OBZ už zcela nezávislou úpravu hmotněprávních náležitostí i procesního postupu při jmenování znalce. Podle ZOP musí být znalec jmenován soudem vždy, když zákon vyžaduje ocenění jmění zúčastněné obchodní společnosti či družstva znalcem, přezkoumání projektu přeměny znalcem, přezkoumání výše přiměřeného vypořádání poskytovaného při odkupu akcií nástupnickou společností, při vystoupení ze společnosti postupem podle ZOP nebo při převodu jmění zanikající kapitálové společnosti na přejímajícího společníka znalcem, anebo přezkoumání výše kupní ceny akcií či výše vypořádacího podílu poskytovaného akcionáři a. s., jestliže má při fúzi, rozdělení anebo změně právní formy právo na odkup svých akcií či vystoupení z akciové společnosti.

Povinnost k ocenění jmění znalcem je v ZOP zakotvena s určitými odehlykami obdobně jako dosud v OBZ, např. při fúzi sloučením pro zanikající společnost, mají-li být vydány nástupnickou společností nové akcie pro společníky této zanikající společnosti nebo přiznány vklady a s nimi spojené obchodní podíly anebo zvyšují-li se dosavadní vklady společníků nástupnické společnosti s. r. o., je-li zdrojem zvýšení majetku zanikající společnosti, při fúzi splynutím pro všechny zúčastněné osoby, při rozdělení se vznikem nových společností či sloučením pro zanikající společnost. ZOP detailněji upravuje náležitosti přezkoumání projektu fúze či rozdělení znalcem (tzv. znalec pro fúzi, znalec pro rozdělení) obecně i speciálně pro jednotlivé typy subjektů, event. posudek znalce o přiměřenosti vypořádání při zrušení společnosti převodem jmění na společníka.

Obsah znaleckých zpráv, a to v negativním vymezení, jakož i další podmínky a požadavky týkající se znalecké činnosti v oblasti přeměn společností, je upraven v ustanoveních §§ 114 – 116 ZOP; podle § 114 ZOP musí znalecká zpráva obsahovat kromě obecných náležitostí stanovisko znalce k tomu, zda výměnný poměr akcií s případnými doplňky je vhodný a odůvodněný, údaj o použité metodě (metodách) ke stanovení výměnného poměru

akcií, vyjádření o přiměřenosti užitých metod (metod), údaj o tom, jakých výměnných poměrů by se dosáhlo při použití každé z metod ocenění, jestliže bylo použito více metod a současně stanovisko k tomu, jaká váha byla přiznána jednotlivým metodám ocenění při stanovení výměnného poměru a zda a jaké zvláštní obtíže se při oceňování jmění vyskytly. ZOP zachovává princip fakultativnosti znaleckých zpráv, pokud se přeměna týká společností s ručením omezeným (§§ 92, resp. 284 ZOP – srv. však obligatornost posudku znalce podle § 351 ZOP).

Společným znakem pro všechny typy přeměn oproti dosavadní úpravě v OBZ je, že k přezkoumání jakéhokoliv typu přeměny může být povolán jen jeden znalec za všechny subjekty oproti dosavadní povinnosti společného posudku dvou znaleců. To platí i v případě tzv. přeshraniční fúze, upravené v ustanoveních §§ 180 – 242 ZOP, jimiž je do ZOP zapracována směrnice Rady ES č. 2005/56 z 26. 10. 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností, jimiž se rozumí fúze společností, příp. družstev se sídlem v ČR se společnostmi (družstvy) řídicími se právním řádem jiného členského státu ES než ČR, pokud se s ohledem na tento právní řád může fúze zúčastnit.

Při přeshraniční fúzi může být jediný znalec jmenován znalcem pro všechny české i zahraniční zúčastněné subjekty, přičemž pro jmenování znalce se užijí ustanovení toho právního řádu, v němž byl návrh na jmenování podán. Podle § 196 odst. 1 ZOP musí znalecká zpráva o přeshraniční fúzi obsahovat alespoň údaje uvedené ve výše citovaném ustanovení § 114 ZOP. Platí i nadále, že ocenění jmění i znaleckou zprávou o fúzi (rozdělení) může podat tentýž znalec a že posudek znalce o ocenění jmění může být součástí příslušné znalecké zprávy (např. § 74 ZOP).

Zda budou osoby navrhuující jmenování znalce k ocenění jmění anebo k zpracování znaleckých zpráv, které mají podle výslovného znění ustanovení § 114 odst. 2 ZOP charakter znaleckého posudku ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a znalec sám postupovat při zpracování posudků a zpráv týkajících se přeměn podle úpravy účinné do 30. 6. 2008 (OBZ), či již podle ustanovení ZOP, upravují přechodná ustanovení ZOP; platí, že jestliže byl návrh smlouvy o fúzi nebo o převzetí jmění společníka či projektu rozdělení nebo smlouvy o rozdělení a převzetí obchodního jmění již uložen do sbírky listin obchodního rejstříku anebo zveřejněn záměr přijmout rozhodnutí o změně právní formy v Obchodním věstníku před 1. 7. 2008, dokončí se přeměna podle OBZ, stejně tak se dokončí řízení zahájená před uvedeným datem. V ostatních případech se již použijí ustanovení ZOP. Lze konstatovat, že nový předpis ve vztahu ke znalecům přináší zpřehlednění a současně i zpřesnění dosavadní právní úpravy znalecké činnosti.